

was van binnen veel minder behaard, en de beide exemplaren hadden een goed ontwikkeld vruchtbeginsel, zeer zeker het resultaat van kruisbestuiving.

De bloemkroonslippen sluiten in den knop klepsgewijze aaneen, terwijl iedere slip in het midden met een scherpe plooi diep naar binnen gebogen is, zoodat de knop er vijf-vleugelig uitziet en de geopende bloem op elke slip een keurig gestreken plooi vertoont.

De bloem bereikt een diameter van 3 cm en deze witte sterren komen soms in grooten getale naast elkaar voor, zoodat ik hen wel de Palembangsche anemoon zou willen noemen. Toch wil ik wedden dat vele Palembangers er nog nooit op gelet hebben!

Palembang.

C. N. A. DE VOOGD.

### VEELKLEURIGE STELTGANGERS

Tot de vrij bekende vogels, die op Java en elders in Nederlandsch Indië voorkomen — zij het dat stedelingen, die zich nooit buiten hun woonplaatsen begeven tenzij per trein of automobiel hem wel *niet* zullen kennen — behoort de in lichaamsbouw wel wat met de watersnip overeenkomende, schoon bij nadere beschouwing toch ook veel verschilpunten daarmede vertoonende, zoogenaamde „goudsnip”, die in de wetenschappelijke nomenclatuur eertijds — o.a. door Dr J. C. KONINGSBERGER in zijn „De Vogels van Java en hunne oeconomische beteekenis” — werd aangeduid met den naam *Rostratula capensis*, doch tegenwoordig bekend staat als *Rostratula benghalensis*, eene soort, die wederom gesplitst is in eenige ondersoorten, waarvan de in Nederlandsch Indië voorkomende wordt geheeten *R. benghalensis benghalensis*. Naar de indeeling der vogels volgens FÜHRBRINGER, gelijk vermeld bij BREHM, maakt de soort inderdaad deel uit van de onderfamilie der snipvogels (Scolopacinae) van de familie der pluvierachtigen (Charadriidae), welke zelf weer behoort tot de orde der pluviervogels (Charadriornithes). In die onderfamilie vormen de bastaardsnippen (Rostratulae) een afzonderlijk geslacht. In het verzamelwerk van BREHM, waarvan slechts eene zeer besnoeide Nederlandsche bewerking, getiteld „Het Leven der Dieren” te mijner beschikking staat, wordt de „goudsnip” aangeduid als *Rhynchoa capensis*. *Rhynchoa* is een jonger en daarom volgens de tegenwoordig in de systematiek geldende principes weer losgelaten synoniem voor *Rostratula* terwijl, zooals wij hierboven reeds zagen, de soortnaam *capensis* heeft moeten plaats maken voor *benghalensis*. Eenige andere namen zijn, in het Hollandsch: parelsnip (naar de gele „parels”, waardoor vooral het mannetje zich onderscheidt), koningsnip en poelsnip, de laatste aanduiding niet kwaad met het oog op de levenswijs, doch etymologisch onjuist, wijl zij reeds langen tijd wordt gebezigd voor eene andere snip, een echte watersnip, in Nederlandsch Indië niet bekend, den *Gallinago major*, ook wel dubbele snip genaamd; in het Maleisch van de Ommelanden van Batavia heeft men de betitelingen: blekek penganten (in den laatsten tijd in onbruik geraakt), blekek boelan (de Inlander ziet blijkbaar in de bovenbedoelde „parels” reproducties van onzen satelliet, waar zij werkelijk wel wat van hebben) en p e l o e n g. Deze laatste naam is de meest gebruikelijke onder de „helpers” van

twijfelachtig nut, die den jager op zijn tochten vergezellen, gelijk die van „goudsnip” onder de jagers zelf. Straks komen wij nog een anderen naam tegen, waarmede de vogel in de Engelsche jachtliteratuur aangeduid wordt, benevens een paar Fransche benamingen.

Goede beschrijvingen van den vogel gaf Dr A. G. VORDERMAN in een zijner over Indische vogels handelende artikelen in het Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië. Dr KONINGSBERGER nam ze over in zijn bovenaangehaald werk en ik op mijn beurt schrijf ze hier, tot gemak van mijn lezers, af uit dat boek.

Mannetje. Alle bovenste bekleedselen van den romp bruinachtig grijs. Over mantel en rug ligt een paarsachtige metaalgloed. Van den snavelrug tot het achterhoofd loopt een isabella-gele overlangsche streep, die door donkerder getinte veertjes wordt begrensd. Veeren van nek, mantel en rug met uiterste fijne, zwarte puntjes bestippeld en overigens met groote, zwarte dwarsvlekken, die naar achteren door geelachtig witte streepjes worden afgebroken. Aan weerszijden van den rug loopt een breede, isabella-gele streep naar achteren. Zijden van kop en hals benevens de krop bruinachtig grijs. Om het oog een geelwitte band, die zich naar achteren tot aan het achterhoofd verlengt; veertjes der oogleden zwart, kin, witachtig. Het bruingrijs van den krop neemt aan zijn onderste grens, die scherp afsteekt, een zwartachtige tint aan. Alle overige onderdeelen wit, dat op het midden van borst en buik een flauw isabella-gele tint vertoont. Dit wit reikt terzijde van den hals als een onvolkomen collier naar boven. Buitenste vleugeldekveeren bleek olijfkleurig met isabelle-gele oogvlekken, die met een zwart randje omzoomd zijn.

Wijfje. De kop en de krop zijn veel donkerder, op zwartachtig af. De hals en de nek zoomede het onderste deel der wangen zijn kastanjebruin. Het wit om de oogen is helder en de bek is roodachtig. De purperen metaalgloed op den mantel komt beter uit, maar de gele streepen aan weerszijden van den rug zijn smaller. De buitenste vleugeldekveeren verschillen ten eenenmale van die van het mannetje, daar hier de oogvlekken ontbreken (op een paar witte stipjes na) en zich egaal olijfkleurig voordoen met donkere zigzag bandeletjes.

De jongen dezer soort gelijken op volwassen mannetjes.

Ik heb hier nog het volgende aan toe te voegen. Dr VORDERMAN nam alleen het gevederte in beschouwing. Dr KONINGSBERGER maakt echter nog melding van een paar andere verschillen, nl. wat den bouw van den snavel aangaat, met de echte snippen, waaronder de hier voorkomende watersnip. Dit onderscheid is zeer markant. Terwijl toch *Gallinago* een zeer lange, volkomen rechte, spits toeloopende sneb (als een rapier uit den tijd van d'Artagnan) heeft, is die van *Rostratula* duidelijk korter, bovendien iets naar beneden gebogen en aan het eind een weinig verdikt. Dit is een der kenmerken van de bastaardsnippen in het algemeen.

„De jongen dezer soort gelijken op volwassen mannetjes”, zegt VORDERMAN. Dit is juist, maar niet de volle waarheid. Want de bovenstaande beschrijving van de wijfjes slaat slechts op degene, die geheel tot ontwikkeling en blijkens het aanzienlijker gewicht tot vollen wasdom zijn gekomen, waarvoor, naar ik op grond van verschillende waarnemingen geloof, ten minste een jaar noodig is. De jonge hennen, en niet slechts de kuikens waaronder ik hier versta de reeds op het aanzien als onvolwassen te onderkennen exemplaren, dus niet de donsjongen, zijn geheel gelijk in plumage als de hanen, ook als zij — d. w. z. de eerstgenoemde — reeds

volkomen geslachtsrijp zijn, blijkens het aanwezig zijn van voldragen eieren. Het masculine vederkleed gaat bij haar langs eene reeks van overgangstrappen over in het eigenlijk gezegde vrouwelijke. De verkleuring begint, doordat aan den bovenkant van de vleugels (soms zelfs aanvankelijk van slechts één der wiken) de dekvederen de voor de hen typische, door VORDERMAN „olijfkleurig” genoemde tint (ik voor mij vind haar meer gelijken op het „patina” van oud brons) gaan vertoonen en aldaar de gele „oogvlekken” (parels) gaandeweg verdwijnen. Langzamerhand breidt die bronskleur zich uit over den bovenkant van vlerken en rug (den zoogenaamden mantel) en verdwijnen de parels, het voornaamste kenmerk van de hanen, geheel. Ten slotte gaat ook, zeer geleidelijk, de kleur van den hals over in het donkerkastanjebruin, dat het voornaamste sieraad vormt van de volwassen „dames” en breidt het wit op de onderste deelen (buik en borst) zich ook eenigszins uit.

Reeds op het oog zijn de volwassen wijfjes ook grooter dan de mannetjes en de brievenweger, als contrôlemiddel te hulp geroepen, bevestigt den visueelen indruk. De volwassen hanen, waarvan het minimum-gewicht ongeveer 120 g bedraagt, wegen in maximum ongeveer 140 g terwijl de uitgekleurde, dus geheel ontwikkelde hennen, soms 190 g halen en zelden onder de 150 g blijven.

Het bovenstaande moge volstaan voor wat de morphologische eigenaardigheden van de hierbedoelde vogelsoort betreft. Laten wij thans overgaan tot hare biologie. In de eerste plaats dient dan te worden vermeld, dat zij niet behoort tot de trekvogels in engeren zin, waaronder te verstaan zijn zij, die binnen den cyclus van het zonnejaar periodiek over den aardbol heen en weer reizen, hun broedgebied hebbende in een bepaalde streek, die zij echter gedurende het voor hunne levensvoorwaarden meest ongunstige jaargetijde verlaten, om in een milder klimaat te overwinteren, totdat de drang van het instinct ze weer naar hunne geboorteplaats drijft. Zwerfvogels, dat zijn zoodanige, die ook eenigermate „trekken”, doch binnen een beperkt gebied en zonder dat verandering van luchtstreek een der criteria vormt, zijn de goudsnippen misschien wel, doch zelfs dit valt te betwijfelen, indien men althans het areaal, waarbinnen de verplaatsing geschiedt, wat ruim neemt en bijv. niet het onder klimatologische omstandigheden beurtelings bezoeken van verschillende terreinsoorten binnen een kring van eenige mijlen beschouwt als „zwerven” in natuurhistorischen zin.

De soort *Rostratula benghalensis* is wel wijd verspreid over onze planeet, want behalve in Nederlandsch Indië komt zij ook voor in Afrika, zuidelijk van den Sahara, Egypte, Voor- en Achter-Indië, Ceylon, Burma, Malakka, de Philippijnen, China en Japan. Waarschijnlijk ook nog wel elders in tropische en subtropische landen. Daar waar Engelsch gesproken wordt, noemt men haar „painted snipe”, wat m.i. een naam is, die op schilderachtige wijze hare uiterlijke qualiteiten uitdrukt. In Indo-China noemen de Franschen haar „bécassine royale”, terwijl ik voorts in een artikel van een in Egypte gevestigd Franschman den naam „bécassine dorée” vond. Deze laatste twee benamingen komen wonderwel overeen met ons „koningssnip” en „goudsnip”.

Wat de terreinsoorten aangaat, waarop de goudsnip zich bij voorkeur ophoudt, deze hebben te voldoen aan hoofdzakelijk tweeërlei voorwaarden: Zij moeten ruime, zelfs dichte dekking opleveren en bepaald drassig, nog liever moerassig zijn. In dit opzicht onderscheidt zij zich zeer scherp van de watersnip (*Gallinago stenura* BP.),

die èn slechts genoeg neemt met lichte dekking — die zij echter ook niet geheel kan ontberen — èn bepaaldelijk ondergelopen land mijdt, zij het dat zij wel een modderigen bodem verlangt. De *Rostratula benghalensis* daarentegen verdraagt zeer wel een waterstand van een decimeter diepte en zelfs meer, als de begroeiing zeer dicht is, daar zij alsdan op het riet of de „schijngrassen”, die boven de oppervlakte uitkomen, als het ware „takt”, wat watersnippen niet of slechts bij zeer hoge uitzondering in noodgevallen doen. Op geboomte of zelfs maar struikgewas „takken”, zooals bijv. de normaal in dichtbegroeid moeras levende rallen wel doen, zullen de goudsnippen nooit. Deze voelen zich voorts wel op haar gemak in *hoog opgeschoten* padi, waar de watersnip niets van hebben moet.

Het komt ook vaak voor, dat de *Rostratula*'s in grooten getale te vinden zijn op niet lang te voren afge oogste rijstvelden. Het algemeen aspect hiervan is, als bekend, een min of meer warrige massa van de aren ontdane halmen, ongeveer kniehoog, met daartusschen een „netwerk”, bestaande uit gangetjes, die gedurende den snit door de oogsters er in gelopen zijn. In den eersten tijd staat er nog wat water op ook en dan treft men er de goudsnippen veelvuldig in aan, verscholen onder de overeind staande, verdorde halmstoeltjes. Soms echter zijn zij er ook, als men geen drop water ziet, integendeel de grond door de felle zon totaal uitgedroogd is, in die mate zelfs, dat hij overal is opengebarsten en dus doorsneden van kloven en scheuren. Met de wetenschap, dat de *Rostratula* anders bijzonder op vochtigheid, zelfs nattigheid gesteld is, doen dergelijke ervaringen op het eerste gezicht vreemd aan, doch bij nader toekijken ontdekt men dan, dat juist die spleten het geheim bevatten. Onderin daarvan toch blijft de grond vochtig en week en dit verlokt de goudsnippen er toe om, [waarschijnlijk op jacht naar aas, tijdelijk een ondergronds bestaan te voeren, door in die soms een halven meter diepe, gewoonlijk echter meer oppervlakkige kloven te kruipen. Ook watersnippen handelen soms desgelijks.

Het grootste gedeelte van het jaar ontmoet men de goudsnippen twee aan twee, waarbij zeer vaak, op grond van het verschil in voorkomen tusschen de beide sexen, duidelijk kan worden waargenomen, dat men te doen heeft met haan en hen. Niet altijd echter is men daarvan zeker, daar het ook wel voorkomt, dat men er een paar bijeen ziet, die beide het vederkleed van het mannetje hebben, althans van verre beschouwd. In die gevallen is klaarblijkelijk een der exemplaren eene nog niet uitgekleurde hen, een vermoeden dat ook steun vindt in het feit, dat men zoo goed als nooit — zoo al — er twee in elkanders gezelschap aantreft, die beide duidelijk de pluimage vertoonen van uitgekleurde wijfjes.

In een bepaalden tijd echter zijn de *Rostratula*'s verdwenen van de plaatsen waar men er anders gewoonlijk een paar of enkele koppels aantreft. Voor een gedeelte is dit toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de terreintoestand er dan ongunstig voor haar is geworden, want deze periode begint ongeveer in het midden van den Oostmoesson, een goed eind Juni in, als wanneer menig in het natte seizoen drassig of moerassig veld geheel is opgedroogd, zoodat het er dor en kaal op uitziet en de kleibodem bijna zoo hard als steen is geworden. Maar dit is toch niet de eenige reden van de afwezigheid der goudsnippen, want menig voor haar geschikt poeltje of nooit opdrogende „sawah-ballon” — d. z. langgerekte, smalle, tusschen steile wanden van hooger terrein als het ware beklemde „valleities”, die

het gansche jaar door vochtig blijven door welwater, dat door wegzinken van den neerslag in den omtrek ontstaat — bevat er dan ook geen enkele. De zaak is, dat zij in dat jaargetijde tot achter in Augustus toe — soms nog later — in grooten getale, niet zelden 40 à 50 stuks, samenvlokken op bepaalde plekken, waar zij broeden en de jongen grootbrengen, doch ook nog lang daarna verwijlen. Met welk doel, valt moeilijk te zeggen. De heer H. C. SIEBERS, met wien ik het genoeg had o.a. over dat verschijnsel in briefwisseling te treden, opperde het denkbeeld van eene soort van „huwelijksmarkt”, voorafgaande aan den paartijd. Dit is natuurlijk niet uitgesloten en klinkt zelfs zeer aannemelijk. Maar dan toch alleen voor zoover betreft het latere gedeelte van deze periode van „gezellig samenzijn”, die, als gezegd, begint gelijktijdig met het nestelen, als wanneer de echtgemeenschappen reeds gevormd zijn. Onmiddellijk na dezen tijd van samenscholen in groot verband treft men de *Rostratula*’s gewoonlijk nog een poos aan in kleinere vlokjes van 6 à 8 stuks, waarbij meestentijds één of ten hoogste twee uitgekleurde hennen. Ik heb, afgaande op die uiterlijke kenteekenen, wel wat oppervlakkig, dit laatste verschijnsel eenigen tijd trachten te verklaren door eene polyandrische levenswijz aan te nemen; nl. al wat niet op het eerste gezicht als hen kon worden „aangesproken” — zooals het onder jagers heet — beschouwd als haan. Doch het is veel logischer te veronderstellen, dat de helft van die zoogenaamde „hij’s” niets anders zijn geweest, dan „zij’s” in het jeugdkleed, ofschoon reeds aan ’t vrijen. Hiermede stemt overeen, dat, zooals wij zagen, nog later de goudsnippen tot de volgende broedperiode bijna steeds *gepaard* voorkomen en dan vaak het wijfje ook nog niet geheel uitgekleurd is. Gebeurt het bij andere tweebeenige wezens niet evenzoo? Eerst het bal, waar dozijnen zich vermaken met elkander twee aan twee, doch telkens eene andere combinatie, allerlei nonsens wijs te maken, dan de intieme pic-nicjes, waarbij zich het kudde-instinct ook nog niet geheel verloochent, maar toch de vorming van groote horden niet meer plaats heeft en eindelijk het fatale slot, het tête à tête tot de dood er op volgt. Of echter bij de goudsnippen het verbond à duo ook zoo onverbrekkelijk is, zou ik niet durven beweren. Trouwens bij dien anderen tweevoet gaat de evolutie ook in de richting van het samenblijven „tot wederopzeggens”; vaak wordt zelfs die formaliteit nagelaten. Dit is echter meer een sociologisch dan een zoö-biologisch vraagstuk, weshalve wij beter doen er hier niet te diep op in te gaan. Straks verdwalen wij toch weer in die richting! Voor wij echter van deze eigenaardigheid der *Rostratula*’s afstappen, moet nog even worden vermeld, dat de bovenbedoelde groote volksverzamelingen altijd plaats hebben op terreinen, als bovenomschreven, d.w.z. die het gansche jaar door bepaald moerassig en daardoor moeilijk toegankelijk voor menschen en zware dieren — zooals bijv. karbouwen — zijn. Dit moet echter weer niet al te letterlijk worden opgevat, want soms zwermen zij op stukjes afgeoogst, en zeer wel door den mensch te betreden rijstveld, doch dan *altijd* aanpalende aan zoo’n moeras, dat dus waarschijnlijk de eigenlijke roest vormt, die slechts tijdelijk wordt verlaten, bijv. om te azen. Verwonderlijk is het ook, dat het jaarlijks veelal *dezelfde* plaatsen zijn, waar men de vogels aantreft — ofschoon er in den omtrek tal van andere van dezelfde formatie zijn, die zij mijden — en er ook een zekere regelmaat is in den tijd, waarin de onderscheiden plekken worden bezocht. Ik meen dit althans te hebben opgemerkt, doch geheel zeker van mijn zaak ben ik nog niet.

Onafhankelijk van elkander zijn de heer SIEBERS en ik op de gedachte gekomen, of de goudsnippen niet wellicht leven in eene „maatschappelijke” verhouding der sexen, waarvoor ik den term „amazonisme” voorstel, indien deze of een betere niet reeds voor het verschijnsel in zwang is. Ik bedoel er mede, dat de vrouw de(n) baas speelt in de huishouding en de man, als een voorbeeldig pantoffelheld zich aan die omkeering der „natuurlijke” verhoudingen onderwerpt — ik hoop, dat deze ouderwetsche opvatting niemand mijner lezeressen zal krenken en vraag, zoo dit onverhoopt bij deze of gene toch het geval mocht zijn, vergeving aan den echtgenoot, die waarschijnlijk in dat geval voor mijn ongepastheid zal moeten boeten — en daarin zelfs zoo ver gaat, dat *hij* de eieren uitbroedt, die *zij* — omdat de sukkel dāt nu eenmaal niet kan — nog wel zoo goed is geweest, om te willen leggen. Daar zit dan verder aan vast, dat *hij* zich later met de verzorging der kuikens belast, hun eerste schreden leidt, ze het slabbetje omhangt, als ze moeten eten, ze leert zich netjes te houden — gebeurt dit laatste nog wel in „moderne” echtgemeenschappen, waar de kinderen „in vrijheid” plegen op te groeien? — kortom, zich gedraagt, als ware hij mama, terwijl daarentegen *zij* . . . . . laten wij maar liever thans het gordijn trekken voor dit huwelijksdrama; anders zou wellicht het slechte voorbeeld nog navolging vinden.

Ongegrond is dit vermoeden met betrekking tot *Rostratula benghalensis* zeker niet, want de kloekere bouw van „madame”, vergeleken bij dien van „monsieur” geeft te denken, vooral in verband met het feit, dat *zij* niet alleen „mooier” bevederd is dan *hij* — want per saldo is dat slechts een quaestie van smaak en wel van *menschelijke* smaak, terwijl uit een oogpunt van *natuurlijke* selectie het wel andersom zou kunnen zijn — maar ook, dat haar pluimage zich gaandeweg ontwikkelt uit de zijne, wat er op wijst, dat in de lijn der evolutie zij een *hooger* trap van ontwikkeling heeft bereikt, dan hij. Lichamelijk wel is waar, maar . . . . . is de logische consequentie daarvan niet, dat het dan in ander opzicht ook zoo is en de „superieure” van beide sexen den toon aangeeft in die samenleving? Ik kom hier weer terecht op het terrein der sociologie en nog wel op zeer gevaarlijk terrein met het oog op die „superioriteit”.

Elders in de vogelenwereld is dat „amazonisme” een waargenomen feit, zoodat wanneer het bij de goudsnippen ook voorkomt, dit geen unicum zou zijn. Hier op Java bijv. (ook elders, o.a. op Sumatra) heeft men een voorbeeld daarvan bij den poejoe — ’t is eigenlijk wat mal, om in deze omstandigheden, in overeenstemming met het taalgebruik, den soortnaam mannelijk te nemen — het welbekende „kwarteltje” (*Turnix pugnax* TEMM.) waar de matrimoniaale aangelegenheden precies zoo geregeld zijn als hierboven ten aanzien van de *Rostratula* werd verondersteld. Wat laatstgenoemde betreft ontbreekt echter tot nog toe elke aanwijzing, die zou kunnen leiden tot iets meer, dan een flauw vermoeden.

Het is zeer waarschijnlijk, dat — althans onder bepaalde omstandigheden — de goudsnip meer dan eenmaal per jaar legt en broedt. De zeer uiteenlopende tijden, waarop eieren en nog niet vlugge kuikens zijn gevonden, wijzen hierop. Ziehier eenige persoonlijke waarnemingen met betrekking tot deze zaak. Mijn eerste bevindingen dateeren reeds van jaren her, nl. 1912. Toen vond ik de *Rostratula*’s nestelend op 16 Juni; onder de eierdragende hennen waren de meeste nog in het jeugdkleed. Verder werden voldragen eieren gevonden bij exemplaren, geschoten

23 Februari 1913 (de Jacht-ordonnantie bestond toen nog niet en dus ook geen gesloten tijd; niettemin heb ik mijzelf beperkingen in dit opzicht opgelegd, toen ik voldoende gegevens had, om ongeveer den leg- en broedtijd te bepalen). In opvolgende jaren vond ik eieren (ook reeds gelegde) veel later in het seizoen, tot medio April toe. Hieruit zou de conclusie te trekken zijn, dat het leggen plaats heeft, ten minste reeds van begin Februari af (den 11en dier maand 1914 was de vroegste vondst in het jaar) en duurt tot medio Juni (zie boven), maar op zulke wijduiteenlopende tijdstippen, dat men er verder geen houvast aan heeft. Nog onbegrijpelijker wordt het, als men de data mederekent, waarop *onvoldragen* eieren worden gevonden. Naar mijn, uit den aard der zaak slechts beperkte ervaring, is dit het geheele jaar door het geval, met uitzondering van de maanden September, October en November. De laatste niet-vlugge kuikens trof ik aan op 22 Augustus.

Van den heer SIEBERS ontving ik voorts de volgende interessante mededeelingen. Het voorkomen van een groot aantal duidelijk zichtbare eieren in den eierstok van vogels (ik vond er soms een twintigtal bij de goudsnippen) is iets geheel normaal. Dat wil echter niet zeggen, dat al die eieren ook gelegd zullen worden. Tegen en gedurende den paartijd ontwikkelen zich de genitaliën zeer sterk, om weer in ontwikkeling terug te gaan in den tijd, waarin de drang tot voortplanting weer tot zwijgen is gekomen. Van de dooiers in den eierstok, die in eerstgenoemde periode sterk zwellen, rijpen er nochtans slechts enkele, die via den eileider worden gelegd. Nu schijnt *voor elk legsel* slechts een bepaald aantal dooiers tot rijpheid te komen, bij de snipachtigen, waartoe, gelijk boven gezegd, de *Rostratula*'s behooren, vier, die dus buiten het lichaam komen om te worden bebroed. Gaat daarvan bijv. één te gronde, dan rijpt er dus *geen* vijfde ei na en blijft het broedsel uit drie bestaan. Insgelijks heeft er geen „aanvulling” plaats bij het verloren gaan van twee of drie eieren. Verongelukt echter ook het vierde ei, dan vormt zich na eenigen tijd een *nieuw* legsel van vier eieren. De rapers van kievitseieren in Friesland zijn met deze eigenaardigheid bekend en zullen zich daarom beijveren — in het belang van de voortplanting der vogels — tegen het einde van den voor eierzoeken toegestanen tijd ook het vierde ei te vinden van een legsel, waarvan zij er reeds drie bemachtigd hebben.

De goudsnip is, in tegenstelling met de watersnip, van eene weinig luidruchtige natuur. Eerstgenoemde zal bijv. nooit — gelijk de laatstgenoemde vaak, bijna zelfs als regel doet — bij het „springen” (ook een jachtterm) eenig geluid doen hooren en menig jager houdt haar zelfs voor stom, wijl hij nooit in de gelegenheid is geweest haar stem te vernemen. Deze laat zij gewoonlijk slechts in den avond of 's nachts hooren. De toon laat zich niet wel omschrijven; in een artikel, thans jaren geleden door mij gepleegd in het tijdschrift „Teysmannia”, beproefde ik het toch, als volgt: „Het doet denken aan den klank van een met korte tusschenpoozen twee- of driemaal aangetikt, hoogsttemmig, metalen klokje”. Doch het ware is dit niet; het lijkt meer op het herhaalde malen aanslaan van een kenong, het van de gamelan deel uitmakende muziekinstrument, bestaande uit een koperen ketel, een soort van kleinen gong, doch inplaats van, zooals laatstgenoemde, verticaal; opgehangen, horizontaal rustende op een paar in een raamwerk gespannen koorden. Vocaal zou men het kunnen weergeven als het woord kloeng, eenige malen in denzelfden zangerigen toon en met versneld tempo uitgedalmd. Het is waarschijnlijk een lokroep. Althans is het dit ook, zooals ik heb kunnen opmaken uit het feit, dat ik

het heel vaak vernam, telkens nadat ik een koppel had gestoord en uiteengejaagd zonder het verder eenig kwaad te doen (overdag wel te verstaan) en dan verder mijns weegs was gegaan. Zoodra ik dan een eind verder was, hoorde ik de twee elkander op de aangegeven wijze roepen.

Alvorens dit artikel te besluiten nog een enkel woord over het „dieet” van de goudsnippen. Blijkens door mij verrichte maagopeningen schijnt het *hoofdzakelijk* van dierlijken aard te zijn. Meestal toch vond ik de overblijfselen van schelpjes, heel vaak zelfs geheel gave „horentjes”, een millimeter of zes tot acht lang, die naar het schijnt een zeer veelvuldig voorkomend bestanddeel vormen der lagere zoetwaterfauna. Maar de *Rostratula benghalensis* neemt ook plantaardige kost tot zich, zooals bijv. de zaadkorreltjes van de schijngrassen, waartusschen zij zich zoo gaarne ophoudt. Voor het geval ik hier soms een botanische ketterij verkondig, dan weten onze plantkundigen wel, wat ik bedoel en is het aan hen mij hier te corrigeeren. Nu en dan, doch bij uitzondering trof ik een enkelen rijstkorrel aan, blijkbaar niet van de aar afgenomen (want dan zouden er meer bij elkander geweest moeten zijn), doch afgefallen en van den bodem opgepikt. Niet onwaarschijnlijk heeft deze vogel dus eenig nut voor den landbouw door de kiemen van weinig gewenscht onkruid te vernietigen, terwijl wellicht ook de genuttigde slakken van ongunstigen invloed zijn op de cultuur, met name van rijst.

Hoe het zij, nuttig of niet, schadelijk is de goudsnip in geen geval. Verder verdient zij als „natuurmonument” alleszins belangstelling en, ofschoon zij gelukkig niet bepaald zeldzaam genoemd mag worden, ook bescherming, nl. tegen te ver gaande vervolging. Ik heb het dan ook destijds met vreugde begroet, dat in de Jachtordonnantie voor dit pluimwild een verschooningstijd werd voorgeschreven. Zeer te betreuren is het echter, dat die ordonnantie practisch niet geëerbiedigd wordt en van overheidswege niet krachtig genoeg gehandhaafd. Den weidelijken jager zou ik daarom hier wel willen toeroepen: Houd U toch, zooals het U als staatsburger en als behoorlijk volgeling van onzen patroon Sint Hubertus betaamt, strikt aan de te dezer zake gegeven wettelijke bepalingen. En aan hen, wier ambtstaak het is te besturen, d.i. in de eerste plaats gehoorzaamheid aan de wet af te dwingen, verzoek ik hier, niet voor den eersten keer en helaas tot nog toe steeds te vergeefs: Weest toch wat minder slap in Uw toezicht op de naleving van deze bepalingen; zij raken evenzeer een groot landsbelang als, om eens wat te noemen, die tot wering van den opiumsluikhandel, op welk gebied gij, terecht, geen gekschere kent.

OLIVIER.

## KORTE MEDEDEELINGEN

**Bestuiving van *Parkia* door vleermuizen.** — In April van dit jaar bloeide er in een tuin in Buitenzorg een *Parkia*, die zoo kort bij een der electriche lampen van een woning stond, dat de onderkant van de kroon 's avonds verlicht was en de bloeiwijzen op een afstand goed zichtbaar waren. Zoo kwam het, dat ik op een avond getroffen werd door het druk heen en weer vliegen van vleermuizen onder de kroon en dat ik eens ging kijken, wat die vleermuizen daar uitvoerden. En toen zag ik voor het eerst van mijn leven, hoe vleermuizen bloemen bezochten en ongetwijfeld ook bestoven. Het waren geen vleermuizen van de kleinste soort; ik schatte hun vlucht op ongeveer 30 cm. Meer dan 10, zeer waarschijnlijk van ééne soort, vlogen er verscheidene avonden achtereen om en door de